

БУЛІНГ

Булінг (з англійської перекладається, як залякування або цькування людини фізичним або психологічним шляхом) – агресивне переслідування одного з членів колективу (особливо поширене в закладах освіти). Цькування організовує один лідер, іноді зі спільниками, а більшість стають свідками. Жертва виявляється не в змозі захистити себе від нападок, таким чином, цькування відрізняється від конфлікту, де сили сторін приблизно рівні.

За даними різних досліджень, майже кожен третій учень в Україні так чи інакше зазнавав булінгу в школі, потерпав від принижень і глузувань: 10 % – регулярно (раз на тиждень і частіше); 55 % – частково піддаються знуцанню з боку однокласників; 26 % – батьків вважають своїх дітей жертвами булінгу.

ЩОБ БУЛІНГ МАВ МІСЦЕ, НЕОБІДНІ ТАКІ ОЗНАКИ:

- має бути навмисним – шкода іншій людині має заподіюватись навмисно
- не є одноразовим – він систематичний та повторюваний
- може відбуватися будь-де, особисто чи онлайн (кібербулінг), у будь-який час та спричиняти фізичну або психічну шкоду
- може бути явним або прихованим.

Булінг є терміном, яке часто використовують для опису поведінки, яка насправді не підпадає під нього — це поняття не включає всяку вербальну чи фізичну агресію.

Наприклад: одноразова бійка чи сварка; неприязнь до когось або одноразові акти агресії; використання сексистських або расистських термінів, яке не має на меті завдати шкоди. Ця інша поведінка також є серйозною та може засмутити, але, можливо, з нею потрібно боротися по-іншому.

Булінг – це насильство:

- **фізичний** (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень);
- **психологічний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж);
- **економічний** (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей);
- **сексуальний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти);
- **кібербулінг** (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

Жертви й ініціатори булінгу

Найчастіше цькування ініціюють надміру агресивні діти, які люблять домінувати, тобто бути «головними». Їх не турбують почуття і переживання інших людей, вони прагнуть бути в центрі уваги, контролювати все навколо. Принижуючи інших, вони підвищують власну значущість. Нерідко це відбувається через глибокі психологічні комплекси кривдників. Можливо, вони самі переживали приниження або копіюють ті агресивні й образливі моделі поведінки, які є у їхніх сім'ях. Зазвичай об'єктом знуцань (жертвою) булінгу вибирають тих, у кого є децю відмінне від однолітків. Відмінність може бути будь-якою: особливості зовнішності; манера спілкування, поведінки; незвичайне захоплення; соціальний статус, національність, релігійна належність.

Найчастіше жертвами булінгу стають діти, які мають:

фізичні вади – носять окуляри, погано чують, мають порушення опорно-рухового апарату, фізично слабкі;
особливості поведінки – замкнуті чи імпульсивні, невпевнені, тривожні;
особливості зовнішності – руде волосся, веснянки, відстовбурчені вуха, незвичну форму голови, надмірну худорлявість чи повноту;
недостатньо розвинені соціальні навички: часто не мають жодного близького друга, краще спілкуються з дорослими ніж з однолітками;
страх перед школою: неуспішність у навчанні часто формує у дітей негативне ставлення до школи, страх відвідування певних предметів, що сприймається навколишніми як підвищена тривожність, невпевненість, провокуючи агресію;
відсутність досвіду життя в колективі (так звані «домашні» діти);
деякі захворювання: заїкання, дислалія (порушення мовлення), дисграфія (порушення письма), дислексія (порушення читання);
знижений рівень інтелекту, труднощі у навчанні;
високий інтелект, обдарованість, видатні досягнення;
слабо розвинені гігієнічні навички (неохайні, носять брудні речі, мають неприємний запах).

За даними U-Report, 49 % підтвердили, що вони піддавалися булінгу, а саме через: зовнішність, стать, орієнтацію, етнічну належність.

Наслідки насилля

Жертви булінгу переживають важкі емоції – почуття приниження і сором, страх, розпач і злість. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, спричиняючи:

- неадекватне сприймання себе – занижену самооцінку, комплекс неповноцінності, беззахисність;
- негативне сприймання однолітків – відсторонення від спілкування, самотність, часті прогули у школі;
- неадекватне сприймання реальності – підвищену тривожність, різноманітні фобії, неврози;

- девіантну поведінку – схильність до правопорушень, суїцидальні наміри, формування алкогольної, тютюнової чи наркотичної залежності.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА БУЛІНГ

За булінг передбачається цивільна, адміністративна або кримінальна відповідальність. В більшості випадків, особа буде нести адміністративну відповідальність за таке діяння (тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин). Цивільна відповідальність полягатиме у забезпеченні захисту честі і гідності та у відшкодуванні моральної шкоди.

Іноді булінг є кримінальним правопорушенням, і за його вчинення особа притягається до кримінальної відповідальності. Категорії злочинів, пов'язані з булінгом, включають напад, клеп, поширення інформації, що порушує особисту приватність, і погрозу.

Санкції, передбачені за вищевказані кримінальні правопорушення відповідно до КК України, застосовуватимуться до кривдника з настанням 16-річного віку, у випадку, якщо в його діях наявні ознаки складу відповідного злочину. В окремих випадках, де має місце особливо жорстоке поводження, кримінальна відповідальність може наставати з 14-річного віку.

У ЯКОМУ ВИПАДКУ ЗА БУЛІНГ МОЖУТЬ ПРИТЯГНУТИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В окремих випадках результатом булінгу може стати самогубство людини або замах на таке діяння. Тоді особу, що вчиняла булінг, можуть притягнути до кримінальної відповідальності за ст. 120 КК України (кримінальна відповідальність наставатиме з 16 років; до кривдників віком з 11 до 16 років застосовуватимуться примусові заходи виховного характеру):

- Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк (ч. 1 ст. 120 КК України);
- Те саме діяння, вчинене щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого, або щодо двох або більше осіб карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк (ч. 2 ст. 120 КК України);

- *Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, якщо воно було вчинене щодо неповнолітнього карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років (ч. 3 ст. 120 КК України).*

Важливо! Бачите булінг – повідомте!

Якщо дитину цькують в школі, всі учасники освітнього процесу зобов'язані повідомити про це керівникам закладу освіти. За потреби варто додатково звернутись до поліції.

Система така: батьки чи інші свідки (про це далі) подають скаргу керівництву закладу освіти. Далі директор школи має скликати спеціальну комісію. Якщо вона визнає, що це справді булінг, а не одноразовий конфлікт чи сварка, то далі інформацію повинні передати у поліцію (ювенальну) та Службу у справах дітей. Написати заяву у поліцію можна і самостійно (наприклад, якщо дирекція школи не реагує на ситуацію).

Скарги у школу можна подавати в усній та письмовій формі. Але краще оформлювати їх саме на папері, на ім'я директора освітнього закладу.